

Innhold

1	POLITISK BEHANDLING	3
2	ØKONOMIPLANENS ROLLE I PLAN- OG STYRINGSSYSTEMET	6
3	FUNDAMENT OG ARBEIDSPLOTTFORM	7
4	UTVIKLING AV KOMMUNENS DRIFT	11
4.1	Oppvekst	11
4.2	Helse og velferd.....	15
4.3	Kultur, teknisk drift, næring	23
5	ØKONOMISKE RAMMEBETINGELSER.....	27
5.1	Statsbudsjettet for 2016	27
5.2	Statsbudsjettets betydning for Verdal kommune	28
5.3	Økonomiske rammer.....	32
6	LANGSIKTIGE FØRINGER FOR UTVIKLINGEN	36
6.1	Målbilde 2030	36
6.2	Samfunns mål og strategier	38
7	PRIORITERINGER 2016-2019	39
7.2	Handlingsplan drift.....	40
7.3	Hovedoversikt drift	45
7.4	Hovedoversikt investeringer	47

Utfyllende dokumenter:

[Gebyrer og betalingssatser 2016](#)

[Økonomireglement 2016](#)

[Kontrollutvalgets forslag til driftsbudsjett 2016](#)

[Sør-Innherad Prosti sitt forslag til budsjett for 2016](#)

[Sør-Innherad Prosti sitt forslag til økonomiplan for 2016-2019](#)

[Sør-Innherad Prosti, rapport om kirkegårder og kirker, følgeskriv](#)

[Plan- og styringssystem](#)

[Planstrategi 2013-2016](#)

[Kommuneplanens samfunnsdel 2015-2030](#)

[Kommunedelplan næring, landbruk og naturforvaltning 2008-2020](#)

[Kommunedelplan kultur 2015-2030](#)

[Kommunedelplan oppvekst 2015-2022](#)

[Kommunedelplan helse, omsorg og velferd 2015-2030](#)

[Årsrapport Verdal kommune 2014](#)

[Regnskap og årsberetning Verdal kommune 2014](#)

1 Politisk behandling

Budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019 ble behandlet i Kommunestyret 14.12.15, sak 112/15, der det ble gjort følgende vedtak:

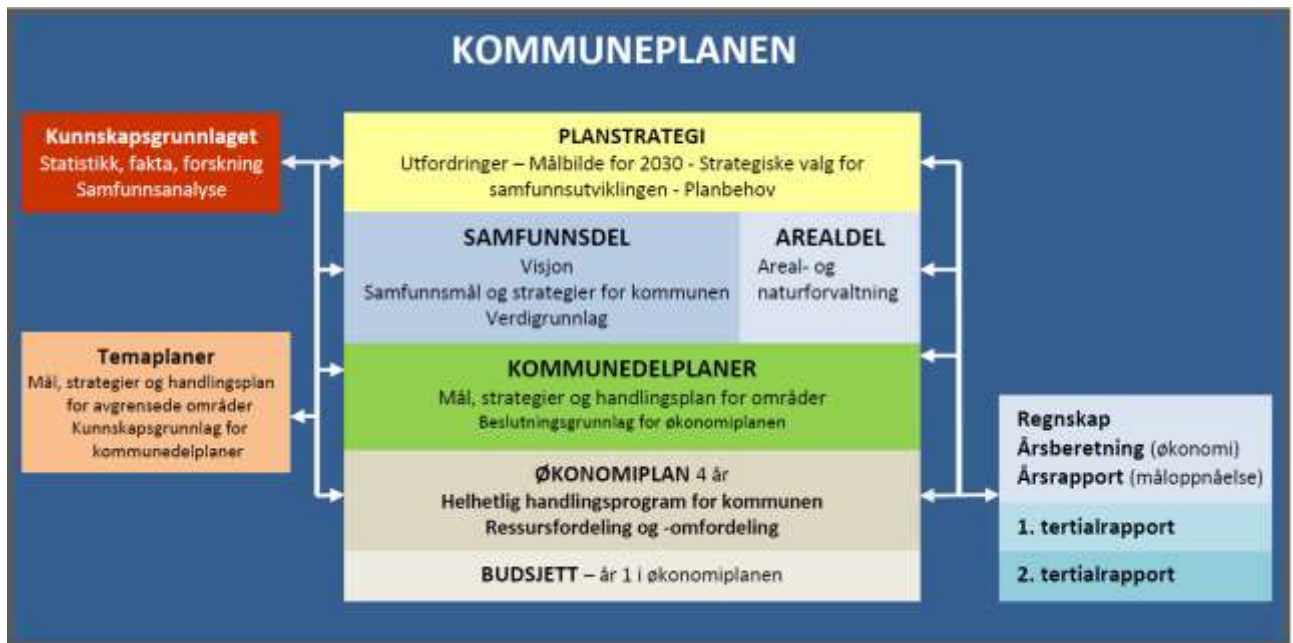
1. Budsjett 2016 og økonomiplan 2016-2019 vedtas
 2. Det settes av 11 % av skatteinntekter i margin.
 3. I medhold av [eiendomsskatteloven §§ 2 og 3](#) fastsettes eiendomsskattesatsen for 2016 til 3,5 o/oo generelt, også for verker og bruk.
I medhold av [eiendomsskatteloven § 7](#) blir eiendommer som er nevnt i paragrafens bokstaver a, b og c fritatt for eiendomsskatt med følgende presiseringer:
 - a. Det generelle fritaket for boliger som er nevnt i bokstav c, skal være avgrenset til 3 hele kalenderår regnet fra utgangen av året boligen var ferdig.
 - b. For øvrig fritas:
 - Verdal kirkelige fellesråds eiendommer
 - Verdal videregående skoles eiendommer
 - Stiklestad Nasjonale Kultursenters A/S' eiendommer
 - Stiftelsen Stiklestad Museums eiendommer
 - Bakketun Folkehøgskole (skole-, internat- og administrasjonsbygg)
 - Idrettslag, religiøse, humanitære og lignende organisasjoners eiendommer som brukes til organisasjonens primæroppgaver
 - Innherred Renovasjons eiendommer
 - Trondheim havn IKS' eiendommer
 - Ecopro AS' eiendommer for andel ikke-kommersiell aktivitet.
- Eiendomsskatten skal betales i tre terminer.
4. Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen tidligere vedtatte skattevedtekter
 5. Det vedtas økonomireglement for 2016 i samsvar med lenke i budsjettdokumentet.
 6. Det vedtas nye gebyr- og betalingssetser for 2016 slik det fremgår av lenke i budsjettdokumentet.
 7. Ramme for låneopptak til videreutlån/Startlån settes til kr. 30.000.000,-.
 8. Ramme for låneopptak til finansiering av investeringer (utover Startlån) i 2016 inkl. selvfinansierende investeringer settes til kr. 115.500.000,-. Lånene skal opptas uten fastsatt avdragstid – lån betales ned vektet etter maksimal avdragstid. Det delegeres til rådmannen å velge långiver samt godkjenne rentevilkår i lånenes løpetid.
 9. Rådmannen får fullmakt til å foreta endelige justeringer av budsjettet og økonomiplan, samt fullmakt til oppstilling av budsjettet etter de gjeldende forskrifter og justeringer som følge av evt. organisasjonsmessige endringer.

10. Økonomisk resultat. Kommunestyret understreker målsettingen om 2 % økonomisk resultat ved utgangen av 2019. Kommunestyret forutsetter at målsettingen nås og ber om at økonomiplanen ved rulleringen i 2016 justeres i forhold til dette.
11. Ressursbruk Spesialpedagogikk. Kommunestyret konstaterer at ressursbruken til spesialundervisningsformål stadig ligger på et høyt nivå. Kommunestyret presiserer målsettingen om reduksjon i ressursbruken til spesialundervisningsformål. Rådmannen rapporterer til Komite Mennesker og Livskvalitet og Formannskap særskilt på denne utviklingen minimum to ganger pr. år.
12. Gatelys. Kommunestyret finner det uheldig at gatelysene på kommunale vegger / gangveger slås av om natten. Kommunestyret ber om at denne praksisen opphører. Merkostnadene belastes driftsrammene for Teknisk Drift.
13. Det opprettes Samarbeidsutvalg ved de to helseinstitusjonene våre, etter mal fra barnehage/skole. Samarbeidsutvalgene bør være partssammensatt med representanter fra beboere, pårørende, ansatte og politikere. Rådmannen fremmer sak egen sak.
14. Hytterrenovasjon tas ut av gebyrregulativet.
15. Drift av Utstyrsbua videreføres etter av prosjektperioden er over. Rådmannen søker å finne aktuelle samarbeidspartnere.
16. Det er viktig for integreringen av flyktninger at det er tilstrekkelig med praksisplasser i kommunen. Verdal kommune som arbeidsgiver må ta et ekstra ansvar for å tilrettelegge slike praksisplasser innenfor sin virksomhet.
17. Overføring til Innherred samkommune økes med kr 1,1 mill i og med at statliggjøring av kemner reverseres.
18. Rammen for barnehagedrift økes med kr 0,15 mill for innføring av gratis kjernetid for 3-åringer høsten 2016.
19. Bosetting. Det kommunale inntektssystemet følger innbyggeren – ikke arbeidsplassen. For Verdal kommune er det derfor en selvstendig målsetting å ta ut en større del av veksten i lokalt næringsliv i form av økt lokal bosetting. Rådmannen bes utarbeide en strategi for å styrke Verdal kommune som bo-kommune og legge fram en sak om dette innen 1. halvår 2016.
20. Innbyggerdialog. Verdal kommune ønsker å forsterke fokuset på innbyggeren og på nærmiljøet. For å styrke dialogen med innbyggerne i Verdal kommune bes rådmannen utrede følgende: Enkelte av møtene i folkevalgte organ avvikles ute i lokalsamfunnene. To formannskapsmøter i løpet av hvert år avholdes ute i kommunens ulike lokalsamfunn. Møtene starter med en fast dialogdel, slik at lokale lag og foreninger får en fast og forutsigbar kontaktarena med kommunepolitikerne. Ordningen evalueres ved utløpet av økonomiplanperioden.
21. Frivillighetssentralen. Kommunestyret deler rådmannens vurdering av at satsingen på Verdal Frivilligsentral / Frivillig Verdal fra etableringen fra 2009 fram til i dag ikke har gitt forventet effekt. Kommunestyret ønsker likevel å videreføre det kommunale tilskuddet i 2016 under forutsetning av at samspillet mellom frivillig og offentlig

innsats på områder det er naturlig å samspille om vektlegges langt sterkere. Opprettelsen av ny koordinatorstilling i kommuneorganisasjonen utsettes. Det vises for øvrig til sentrale retningslinjer for frivillighetsentraler. Verdal kommune bidrar aktivt med rådgiving i denne prosessen. Det gjennomføres en evaluering av dette arbeidet i forkant av budsjettbehandlingen i desember 2016.

2 Økonomiplanens rolle i plan- og styringssystemet

Økonomiplanen er en del av kommuneplanen som vist i figur 1 og inngår i kommunens plan- og styringssystem.

Figur 1 Kommuneplanen

Kommunens økonomi er middel for å sikre ønsket utvikling og for å nå kommunens samfunns mål vedtatt i Planstrategi 2013-2016 og i Kommuneplanens samfunnsdel 2015-2030. Økonomiplanen er redskapet for prioritering av innsats, fordeling av nye midler og omfordeling av midler som ligger i eksisterende budsjetter. Prioritering, fordeling og omfordeling skjer med utgangspunkt i strategiene i Kommuneplanens samfunnsdel, på grunnlag av kommunedelplanene og vurderinger av hva som vil gi de mest helhetlige løsningene, på tvers av sektorene.

Økonomiplanen er utgangspunkt for å etablere god økonomistyring og prioritering over en lang tidshorison. Den økonomiske styringen krever vurderinger av hvordan kommunale inntekter skal optimaliseres og hvordan kommunale utgifter skal holdes på riktig og forsvarlig nivå, samtidig som den vedtatte kvaliteten på tjenestetilbudene ivaretas.

De økonomiske bevilgningene kommunestyret gjør i økonomiplanen er bevilgninger til sektorer. Dette for å sikre klare ansvarsplasseringer for de økonomiske bevilgningene og for økonomistyringen i det enkelte budsjettår.

Informasjon om alle kommunale styringsdokumenter finnes i årshjulet. Her ligger også dokumenter fra tidligere år.

3 Fundament og arbeidsplattform

Hvordan vil vi at lokalsamfunnet Verdal og kommunen som tjenesteleverandør skal være i framtiden, hva er målbildet? Hva slags utvikling må vi ha for å nå målbildet? Hvilke utfordringer ligger i veien for den ønskede utviklingen? Finnes det ressurser og muligheter som kan virke positivt? Og hva må vi som kommune gjøre for å håndtere utfordringene og ta i bruk ressursene og mulighetene? Dette er spørsmål som skal besvares gjennom planleggingen.

Kommunestyret har i Planstrategi 2013-2016 vedtatt kommunens målbilde for 2030 og hvilken retning kommunen skal utvikle seg. Målbildet er gjengitt i økonomiplanens del 6.1. I Planstrategien har kommunestyret også vedtatt hva som er de viktigste utfordringene for kommunen å håndtere på veien fram mot målbildet. Disse utfordringene er overlappende, og de representerer både trusler og muligheter i forhold til samfunnsutviklingen: *Folkehelse; demografisk utvikling; attraktivitet og bolyst; bruk av teknologi; samfunnssikkerhet; individualisering og rettighetssamfunn; arbeidskraft, kompetanse og rekruttering; globalisering; økte sosiale forskjeller, arealdisponering, økonomisk usikker framtid og helhet og samhandling.*

Kommunen har fire roller som vist i under:

Figur 2 Kommunens roller

Rollene henger sammen og påvirker hverandre. I alle rollene må vi forholde oss til og samhandle med innbyggerne og aktører i lokalsamfunnet og i verden rundt oss.

Planprosessene som pågikk i 2014 ble brukt til å gjøre vurderinger av hvordan kommunen som samfunnsutvikler, tjenesteprodusent, lokalpolitisk arena og myndighet kan bidra og legge til rette for den samfunnsutviklingen som kommunestyret har vedtatt at vi skal jobbe for å få, og hvordan vi kan mobilisere innbyggere og eksterne aktører til å bidra i partnerskap.

I Kommuneplanens samfunnsdel 2015-2030 er det vedtatt samfunns mål og strategier som skal legges til grunn for utvikling av kommunen valg av innsats i årene framover. Disse fremgår i økonomiplanens del 6.2.

Visjonen vår legger føringer for at vi skal strekke oss mot god livskvalitet og god helse for innbyggerne i Verdal. Dette er sentrale mål i seg selv, men det er også samfunnets viktigste ressurs for videre vekst og velstandsutvikling og en grunnleggende investering for et bærekraftig samfunn. Folkehelsen påvirkes av alle samfunnssektorer. Derfor er folkehelsestrategien vår vevd inn som en rød tråd gjennom hele Kommuneplanens samfunnsdel, der livskvalitet, helse og mestring er sentrale begrep.

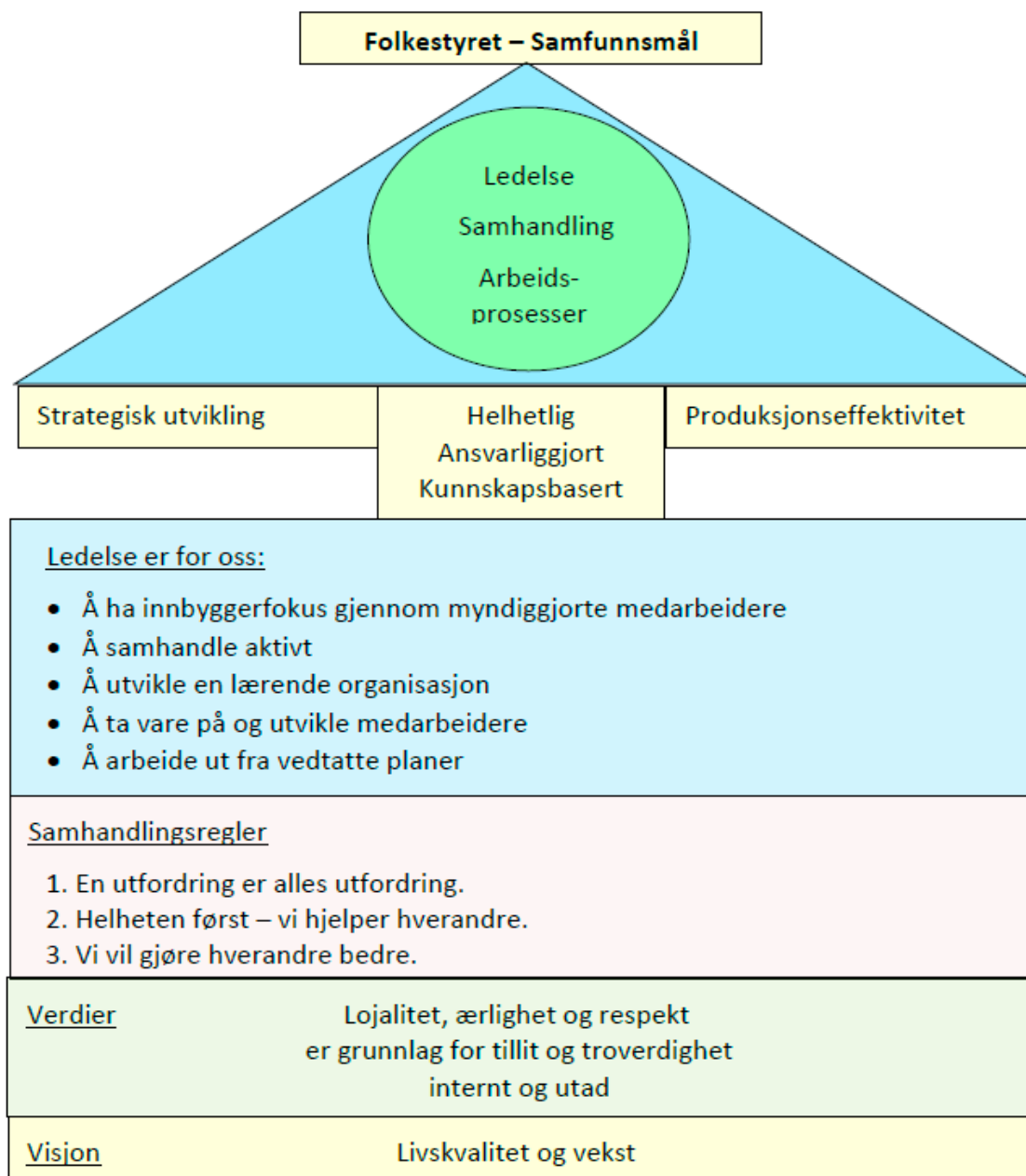
Utgangspunktet for utviklingen av kommunen og kommunens roller, er dagens driftssituasjon. Rådmannen rapporterer om kommunens drift 3 ganger årlig til kommunestyret.

I 2015 har det vært gjennomgående fokus på å tilpasse aktivitetsnivå, jakte kostnader og effektivisere arbeidsprosesser etter at både 2013 og 2014 ble avsluttet med for høyt forbruk.

En kommunes inntektsside er stort sett gitt. De store elementene, skatt og rammetilskudd, er tuftet på et stort sett indikatorer med demografi som en vesentlig bestanddel. De øvrige inntektskomponenter er også stort sett gitt, enten i form av maksimalprisbegrensninger eller selvkostbegrensninger. Den eneste inntektskilden av betydning kommunen selv beslutter er eiendomsskatt. En følge av at inntektssiden er så vidt gitt er at fokuset for organisasjonen blir kostnadsstyring, og det er her arbeidet nå foregår for å nå økonomisk balanse i 2015. Arbeidet med aktivitets- og kostnadsstyring må foregå innen rammene av vedtatte organisatoriske og geografiske strukturerer.

Det ledelsesmessige konseptet for drift og utvikling i Verdal kommune står fast, som vist i figur 3.

Basert på dette drives kontinuerlig forbedringsprosesser, hvor helhetsutfordringer stadig blir prøvd i det daglige ledelsesapparatet.

Figur 3 Det ledelsesmessige konseptet

Følgende **strategiske prinsipper** ligger fortsatt fast til grunn for arbeidet med økonomiplanen 2016 – 2019:

1. Sterkt fokus på ledelse, samhandling og helhet for effektiv tjenesteproduksjon.
2. Vurderinger om vi har riktig organisatorisk og geografisk bærekraftig struktur må fortsette.
3. Kontinuitet og samordning av hjelpetjeneste for å skape "vinnerne på morgendagens arbeidsmarked". Programmet "De utrolige årene" (DUÅ) prioriteres som virkemiddel.
4. Effektivitet i arbeidsprosesser, spesielt innen "volumtjenester".
5. Et gjennomgående folkehelseperspektiv og mål om at folk skal mestre eget liv.
6. Infrastruktur må bygges for effektiv kommunal tjenesteyting.

Kravene til «den helhetlige kommune» vil være stadig økende, både ut fra forventningene i samfunnet og blant brukerne og med hensyn til de økonomiske rammebetingelsene og tilpasningene som må gjøres til disse.

Kommunen må drive stadig forbedringsarbeid og effektivitetsforbedringer, men for å kunne holde økonomisk balanse over tid må forventninger – politiske og samfunnsmessig - tilpasses økonomiske realiteter. Dette krever prioritering av hvilke tjenester vi skal levere og med hvilken standard og kvalitet vi skal levere. Hvordan vi skal levere ligger langt på veg besvart i ledelsesplattform og i de seks strategiske prinsipper, men også dette vil i noen tilfeller utfordre den politiske prioriteringsdynamikken.

I kapittel 5 beskrives de økonomiske rammevilkårene kommunen må drive innenfor i økonomiplanperioden. Det er varslet et nytt inntektssystem for kommuneøkonomi fra 2017. Dette kan bidra til ytterligere press på Verdal kommunes økonomi.

Prioriteringen mellom driftsoppgaver og nødvendig utvikling er krevende. Økonomiplanen presser samhandlingskravene, ledelse og utvikling av de daglige arbeidsprosesser langt for å ha rom for videre utvikling og endring. **Endring og utvikling** må være naturlig i en organisasjon for å møte de kommende forventninger, volumer og krav.

Kommunen må også stadig tilpasse tjenesteleveransene – hva er godt nok? Denne type **standardisering** av tjenester må gjøres for flere områder av kommunens drift. I dette ligger også at vi må utvikle en tydelig forståelse av hva som er **kjernen av virksomheten** – og hva som er kvaliteter og omfang ut over forventning eller standard. Dette er en videreføring av et fokus i økonomiplan 2015 – 2018, og behovet for **kontinuitet** innen enkelte områder kan medføre at antatt gode tiltak må prioriteres bort for å ha rom til kjernevirksomhet over tid.

Prioritering av tiltak må i stadig større grad gjøres **faktaorientert** ut fra kunnskapsgrunnlag. Dette vil åpenbart utfordre både faglige og politiske «sannheter», men er nødvendig for å klare å prioritere. Dette vil både gjelde prioriteringer innen det forebyggende arbeidet og det rent tjenesteytende. Ikke minst vil dette gjelde arbeidet med å skape gode livsvilkår for barn og unge, hvor vi også ser en tydelig dreining av statlig politikk i form av kostnadsøkninger for reaktive tiltak, som for eksempel plassering i fosterheimer og institusjoner. Dette gjør at kommunen må utvikle det kunnskapsbaserte forebyggende arbeidet og vri ressursbruk innen også barnevern til mer forebyggende tiltakskjeder.

Verdal kommune vil i årene som kommer måtte ta sin del av ansvaret med å bosette den økende andelen flyktninger som kommer til landet. Dette er en utfordring som vil påvirke kommunens drift på mange ulike områder. Det vil utfordre alle kommunens virksomhetsområder. Kommunen må sørge for et godt og helhetlig integreringsarbeid.

I juni 2016 skal kommunestyret fatte beslutning om kommunens status i arbeidet med **kommunereform**. I løpet av første halvår 2016 må derfor alle utredninger sluttstilles, eventuelle forhandlinger med nabokommuner om sammenslåing gjøres ferdig og veies opp mot alternativet fortsatt uendret kommune. Dette arbeidet må uvilkårlig få betydelig politisk og administrativt fokus, for i dette må også gode vurderinger om betydningen av å avvikle samkommunen innen 1.1.2020 gjøres.

Verdal kommune har mellom 15 til 20 lærlinger innen ulike fagområder. Dette anses som et meget viktig tiltak for å rekruttere personell med fagkompetanse i de kommende årene.

4 Utvikling av kommunens drift

4.1 Oppvekst

For å gi alle barn og unge en best mulig start på livet samt å legge til rette for trygghet, mestring og mange aktive leveår med gode helse og trivsel blir det viktig å sette inn tiltak for å motvirke de utfordrende utviklingstendensene i dagens samfunn. Det handler om å utruste barn og unge med en god psykisk helse, en god fysisk helse og gode grunnleggende ferdigheter. Det forebyggende perspektivet står sterkt i Verdal kommune, og krever kontinuitet i prioritering og arbeidsform.

Driften i oppvekstsektoren er fremdeles svært presset. Barnetallet har vært synkende over år, og som følge av det opplever kommunen en stadig presset inntektsside. I denne økonomiplanen fortsettes jobben med å konsentrere ressurser om kjernevirksomheten, og satsingen på forebygging opprettholdes. Dette får imidlertid en god del konsekvenser for hvilket tjenestenivå som kan legges til grunn i både skoler/Sfo, barnehager og hjelpetjenester. Som et ledd i kommunens forebyggende strategi er det søkt om og mottatt midler knyttet til blant annet Ungdomslos og Utstyrsku. Begge disse er eksternt finansiert, og vil derfor ikke kunne driftes videre uten at kommunen selv går inn med midler ved opphør av ekstern finansiering.

Innenfor rammene av budsjett for 2016 ligger en videreføring av følgende aktiviteter:

- Det prioriteres å drive Midt-Norsk realfag- og teknologisenter i en mer kostnadseffektiv form i 2016. Her foregår det nå utprøving av mange nye spennende ting i samarbeid med «Læring av næring», NTNU, Sintef, Proneo, Verdal næringsforum, Ungt entreprenørskap, Våtmarksenter Trondheimsfjorden med flere. Det arbeides med å videreutvikle innholdet i senteret, nå rettet mot olje og gass, og ikke minst fornybar energi. Det vurderes å søke Statoil om midler for å bygge et «Statoil energirom».

- Arbeidet med Miljøteam ungdomsskole fortsetter, og så langt viser foreløpige evalueringer at det er et stort behov for denne tjenesten. Det samme gjelder Ungdomskontakten. En samlet evaluering av forebyggende innsatser vil bli framlagt i løpet av våren 2016.
- Skole og barnehage er i sluttfasen i etablering av «Beredskapsteam mot mobbing». Videre jobbes det godt i skolene med diverse utviklingsprosjekter og kompetansehevinger som «Vurdering for læring», «Ungdomstrinn i utvikling med lesing som grunnleggende ferdighet», «Læring av næring», «Systematisk observasjon av lesing» (SOL), «De utrolige årene» (DUÅ) og å klare omstillingen til å bli lærende organisasjoner.
- Den videre satsingen rundt svømmeundervisningen følges opp, og etter 1,5 år viser den til meget gode resultater med tanke på oppnåelse av læringsmål i læreplanen. Flere andre kommuner ser nå til Verdal.
- Det skal jobbes systematisk rundt uteområdene ved skolene og barnehagene i Verdal, for å skape gode nær- og fritidsmiljø som kan bygge opp under god psykisk og fysisk helse.

Verdal kommune har de siste to årene opplevd at 7 nye klasser oppstår selv om elevtallet totalt synker. I den sammenheng er det tatt grep knyttet til skolekretsgrenser for å utnytte ungdomsskolekapasiteten best mulig. I tillegg blir det praktisert forflytninger av elever i sentrum for å hindre nye klassesprekker. Det har skjedd en omfattende flytting av elever mellom skolene i Verdal i samme tidsperiode. Ørmelen skole vokser kraftig med stort innslag av fremmedspråklige, mens Vuku er redusert (ungdomstrinn fra 3 til 2 paralleller). Samlet blir de små skolene gradvis mindre, mens de mellomstore har svingninger.

Hvis vi rent hypotetisk hadde sett skoledriften løsrevet fra helheten og samfunnet generelt og fordelt elevene ideelt med tanke på å fylle opp alle klassene etter klassestørrelsesgrensene, (18 elever i 1. trinn, 28 elever i 2. – 7. trinn og 30 elever i ungdomsskolen) ville det vært 65 klasser i Verdal. I dag har vi 93 klasser.

I sum har de 7 nye klassene Verdal har fått de to siste årene, automatisk gitt omprioritering av store deler av de ressursene som tidligere var knyttet til delingstimer og styrkingstimer i skolene. Det har også vært behov for å foreta kutt i andre deler av budsjettet som innebærer driftsposter, vikarmidler og øvrige aktiviteter (leirskole, skolefruktordningen osv). Kommunen har, gjennom to eksternt finansierte ordninger fra staten, fått «hjelp» til å opprettholde dagens drift i form av et tilskudd på ca. 5 millioner. Den ene ordningen er knyttet til klassestørrelse på småtrinnet (1.-4. klasse) med kr 1,7 millioner, og den andre til økt lærertetthet på ungdomstrinnet (8.-10. trinn) med kr 3,3 millioner. Begge disse ordningene er det stor usikkerhet om varigheten på, og Verdal kommune er per dato avhengig av disse 5 millionene for å opprettholde dagens drift. Økonomiplanen er laget med

For barnehagene medfører endringer i barnetallene at det foretas fortløpende markedstilpasninger i form av at ansatte forflyttes som følge av økning eller nedgang i barnetallet. Inneværende år har det kommet på plass to nye moderasjonsordninger som innebærer at foreldre med lav inntekt vil få redusert sin foreldrebetaling. Disse pengene må igjen Verdal kommune kompensere til de kommunale og private barnehagene. Dette medfører at kommunens totale utgifter til barnehagedrift øker uten noen reell bedring i rammevilkår for barnehagene. Fremdeles legges det opp til en meget kostnadseffektiv drift. Dette betyr at det ikke er funnet rom for å øke normtallet med hensyn til bemanning, og det har vært behov for å foreta kutt i både driftsposter og midler til vikarinneleie. Det siste vil selvfølgelig påvirke hva som vil være de kommunale barnehagenes reelle normtall, og det vil samtidig medføre et økt press på de ansatte med tanke på å levere god kvalitet på tjenestene. Midler til kompetanseheving er tatt bort til tross for Regjeringens signal om kompetanseheving som fokus for økt kvalitet i barnehagen. Rammene for spesialpedagogiske tiltak må holdes på 2014-nivå på tross av økende behov.

For de private barnehagene legges det opp til følgende satser:

0-2 år: 171 073 kr

3-6 år: 85 742 kr

Disse baserer seg på regnskapet for 2014 justert for deflator. I sin enkleste form er regimet at private barnehager skal ha satser ut fra prisjustert forbruk i kommunale barnehager i 2014.

For hjelpetjenestene gis det ikke rom for å øke aktivitetsnivå på verken helsestasjon, frisklivssentral eller PPT. Driften av Kinokjelleren avvikles fra årsskiftet for å spare midler slik at Ungdommens hus kan bemannes opp høsten 2016, men fra 2016 må det avsettes mer midler dersom denne driften skal videreføres.

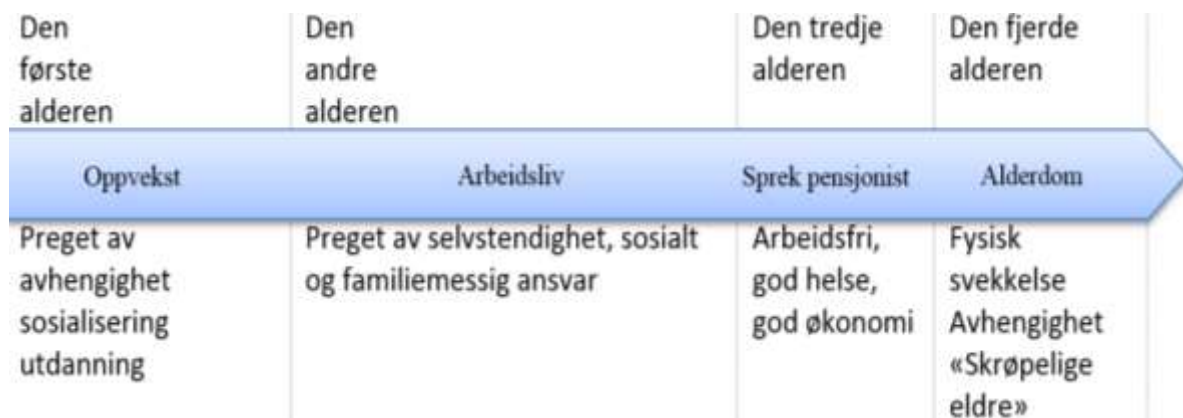
Barnevernet har de siste årene mottatt et økende antall meldinger. Dette har sammenheng med at kommunen mottar nye meldinger, og at det kommer flere meldinger i saker som det allerede er tiltak i. Alle disse meldingene må undersøkes, og det har krevd en økning i saksbehandlerkapasitet.

For å imøtekomme de store utfordringene innenfor feltet er det jobbet med en omorganisering av tjenesten, og per dato er det en teamorganisering som sikrer en større grad av spesialisering. På denne måten sørger vi for å effektivisere og standardisere tjenesteproduksjonen. I tillegg er det fokusert på å redusere kjøp av tjenester fra eksterne tilbydere, og i stedet yte disse tjenestene selv. Som et resultat av dette er antall barn i institusjon redusert fra 7 i 2014 til 3 i 2015. Barnevernet fokuserer også på forebyggende tiltak, og et viktig ledd i dette arbeidet er familieveiledere.

Dette gir kommunen mulighet for å tilpasse tjenesteapparatet til den store demografiske utfordringen som kommer om 10 – 15 år, og tilpasningen må starte nå. Utviklingen vil handle om kompetanseutvikling og utvikling av nye arbeidsformer som gir bedre kvalitet og mer effektiv ressursbruk. Det er viktig å prioritere tidlig innsats for personer i aldersgruppen 67-79 år. Denne innsatsen vil utsette behovet for helse- og omsorgstjenester senere i livet.

Kommunene må håndtere mer komplekse medisinske tilstander enn før, både som følge av den medisinske utviklingen, og som følge av oppgaveforskyvning mellom spesialisthelsetjenesten og primærhelsetjenesten. Tverrfaglighet og kompetanseutvikling får økende betydning i årene framover, jf Meld.St.26 «Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet». Innsatsen på dette område vil være et fortrinn i konkurransen om arbeidskraften i årene framover. Utviklingen krever omstilling, samarbeid og nytenkning.

Helse- og omsorgstjenesteloven gjelder for alle innbyggere i alle aldre. Livsløpet for en innbygger kan beskrives slik:

«A Fresh Map of Life. The Emergence of the Third Age» (P.Laslett 1989)

Helse skapes andre plasser enn i helsesektoren. I kommuneplanens samfunnsdel er dette vektlagt med økt satsing på folkehelse, og for å nå målene som er satt, er det i større grad behov for tverrsektoriell innsats slik at terskelen for hjelpebehov utsettes. Kunnskap om hvilke faktorer som er helsefremmende og hvilke risikofaktorer som påvirker helsen i de ulike faser av livet, er viktig i det tverrsektorielle arbeidet. Å redusere risikofaktorene i oppveksten, gir god helse hele livet. Utviklingen nasjonalt viser at de som er i den tredje alder, lever lenger uten hjelpebehov (A. Grimsmo 2015), noe som bærer bud om at funksjonstapet kommer senere i livsløpet. Altså at folk lever lenger enn før, og den økte levetiden finnes igjen som frisk eldre.

Morgendagens brukere av helse- og omsorgstjenester vil ha behov for at det utvikles ulike former for bo- og behandlingstilbud. Behovene til de ulike aldersgruppene er alt fra å leve et langt liv der, perioder med korttids rehabilitering, til at noen skal tilbringe livets siste dager

der. Dette krever et mangfold av boformer, som dekker brukernes ulike behov og slik blir brukernes omsorgstjeneste.

Verdal kommune har to institusjoner med til sammen 113 plasser. Disse fordeler seg slik:

Akutte døgnplasser	2
Plasser tilrettelagt for demente	24
Plasser tilrettelagt for korttidsopphold	11
Plasser tilrettelagt for alderspsykiatri	7
Plasser tilrettelagt for langtidsbeboere	69

Videre disponerer hjemmetjenesten 80 omsorgsboliger, hvorav 18 med heldøgns omsorgstjeneste, og bo- og dagtilbudstjenesten 44 omsorgsboliger. Bo- og dagtilbudstjenesten øker med 6 plasser i januar/februar 2016 når Veslefrikk bofellesskap står ferdig.

Dekningsgrad

Nasjonal dekningsgrad på heldøgns omsorgsplasser sett opp mot antall eldre 80 år og over, er på 27%, jf. Omsorgsplan 2015. Verdal har 131 (113+18) heldøgns omsorgsplasser per dato. Dekningsgraden i forhold til nasjonal norm er 21,9% for eldre 80 år og eldre.

I Stjørdal kommune legges det opp til en dekningsgrad på heldøgns omsorg på 24% for aldersgruppen 80 år og over. Stjørdal kommune har de siste 20 årene satset på hjemmebaserte tjenester, og tar sikte på å avvikle institusjonsomsorgen fram mot 2017. Behovet for bygging av nye omsorgsboliger fram mot 2030 i Stjørdal, er beregnet til 283 omsorgsboliger for aldersgruppen 80+.

I Levanger kommune er det skissert en dekningsgrad på heldøgns omsorg på 20% og 25% for aldersgruppen 80 år og over. Behovet ut fra disse dekningsgradene i 2030 vil være på henholdsvis 278 plasser og 347 plasser. Av disse plassene, uavhengig av dekningsgrad, legger Levanger kommune opp til å ha 50 institusjonsplasser i form av helsehus og skjermet enhet for demente. De resterende plasser er omsorgsboliger med heldøgns omsorg. Kommunestyret i Levanger har vedtatt dekningsgrad på 20% for befolkningen 80+. Som kjent har Levanger kommune iverksatt omfattende endringer for å nå målene fram mot 2030.

Tjenestetilpasning

Behovet for å differensiere og dimensjonere kommunens institusjonsplasser slik at de i større grad tilrettelegges for behandling, er avgjørende for å lykkes med strategien tidlig innsats slik at flere kan bo hjemme. Denne prosessen må iverksettes nå, og i økonomiplanperioden reduseres antallet institusjonsplasser med til sammen 24 plasser, hvor 14 avvikles i 2016 og 10 i 2017.

Dette fører til en reduksjon på 20,1 årsverk. 13,1 årsverk avvikles fra 01.04.16, noe som gir en kostnadsreduksjon på ca 4,5 mill kr. 7 årsverk avvikles 01.01.17, som gir en kostnadsreduksjon på ca 5,7 mill kr. Helårvirkningen av disse reduksjonene vil til sammen være ca 13,7 mill kr. Plassene foreslås redusert på Ørmelen Bo- og helsetun (ØBH), og bemanningsendringen vil i stor grad være naturlig avgang. Lønnskostnadene er høyest på ØBH blant annet fordi bygningen er av en slik karakter at bemanningsbehovet er større enn det pleiebehovet på institusjonen er, se PS 77/2015.

Denne endringen er nødvendig, og gir handlingsrom til å innrette tjenestene fra institusjonsdrevet til mer brukertilpassede heldøgns omsorgsplasser.

Hvis kommunen legger nasjonal norm til grunn, vil behovet fram mot 2020 være 48 nye omsorgsplasser, og i 2025 en ytterligere økning på 52, og det neste tiåret vil behovet være ytterligere 149, se tabell.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030	2035	2040
Omsorgsbolig	18	18	18							
Sykehjemsplasser	113	99	89							
Totalt antall plasser	131	117	107							
Dekningsgrad %	21,9	19,5	17,9							
Befolkningsframskriving 80+	598	599	596	603	614	623	818	1158	1367	1458
Antall plasser v/27% dekning	160	160	160	161	165	168	220	312	369	393
Antall plasser v/25% dekning	149	149	149	150	153	155	204	289	341	364
Antall plasser v/20% dekning	120	120	120	121	123	124	163	231	273	291
Avvik 27% dekning	-29	-43	-53							
Avvik 25% dekning	-18	-22	-42							
Avvik 20% dekning	11	-3	-13							

Kommunestyret i Verdal må i løpet av 2016 ta stilling til hvilken dekningsgrad kommunen skal ha på antallet heldøgns omsorgsplasser. Dette blir egen sak i kommunestyret på vårhalvåret 2016.

Reduksjonen i antall plasser og årsverk er midlertidig i årene 2016 – 2017. Behovet for økning i antall heldøgns omsorgsplasser og tilsvarende årsverk skjer i årene 2018 – 2019. I løpet av 2016 skal bygging av omsorgsboliger med heldøgns bemanning prosjekteres, slik at det er klart for byggestart i 2017.

Avhengig av hvilken dekningsgrad kommunestyret mener kommunen skal ha for heldøgns omsorgsplasser, vil det være behov for bygging av 15 til 55 heldøgns omsorgsplasser i 2017. Eksempelvis vil en om-/utbygging av ØBH til 58 heldøgns omsorgsplasser i perioden 2017 – 2020 kreve investering i størrelsesorden 110 mill kr. Slik finansieringsordningen er i dag, gir Husbanken 45% i tilskudd av investeringskostnadene.

bidrar til at flere får muligheten til å bo lenger i eget hjem, og at behovet for institusjonsopphold utsettes.

De skrøpelige eldre har i snitt 4,5 diagnoser. Tor Inge Romøren (2001) har i en studie vist at hjelpebehovet øker for de over 80 år og at det er kjønnsforskjeller i forløpet. Hjelpebehovet før livet tar slutt betyr for kvinner at de i gjennomsnitt vil ha behov for hjemmetjenester i 5,7 år, og heldøgns omsorg 3,8 år. For menn er hjelpebehovet i form av hjemmetjenester i snitt 4,2 år og heldøgns omsorg 1,9 år.

Skrøpelige eldre kan øke sin funksjonsevne med trening og reduksjon av risikofaktorer som for eksempel ensomhet og depresjon. Familieomsorgen i livets siste fase er av stor betydning for livskvaliteten for den enkelte. Samarbeidet mellom den enkelte brukers familie og helse- og omsorgstjenesten, har betydning for den enkeltes livskvalitet. Her har kommunens helse og omsorgstjeneste et forbedringspotensial i årene framover.

Samfunnsøkonomisk er dette viktig med tanke på at framskrivningsprognosene viser at aldersgruppen 80+ vil øke slik:

År	Antall
2015	598
2020	623
2025	818
2030	1158
2035	1367
2040	1458

En utsettelse av institusjonsopphold i 2 år for de over 80 år, vil kunne gi brukerne bedre livskvalitet, og kommunen en gjennomsnittlig besparelse på ca 0,6 mill kr per bruker per år. Grepene som tas i perioden 2016 – 2023 er et ledd i å utvikle tjenestetilbudet slik at kommunen har samfunnsøkonomisk bærekraft til å husholde følgene som økningen gir.

Psykatri/rus

Det er behov for omdisponering av 5 omsorgsboliger til personer som har alvorlig psykiatri/rusproblematikk. Flere av kommunens innbyggere med slik problematikk, har behov for tettere oppfølging gjennom hele døgnet. Omsorgsboligene på Reinsholm tilrettelegges for slik bruk, og en forsterking av miljøteam i samarbeid med psykisk helsevern i spesialisthelsetjenesten er påkrevd for å sikre denne målgruppen et forsvarlig døgntilbud. Dette vil medføre økte kostnader både i drift- og investeringsbudsjettet. Det tas sikte på å legge fram en sak for kommunestyret vedrørende dette i løpet av første kvartal 2016.

Vilkårene for statlig tilskudd til ressurskrevende tjenester gir helse- og omsorgstjenestene en rekke utfordringer når det gjelder å tilpasse drifta til variasjonen i behovet til brukerne. Det er et poeng at det kommunale boligtilbudet for vanskeligstilte er av en slik karakter at tjenestemottakerne bor lenge nok til å utløse retten til å søke tilskudd. Å lykkes med å gi gode tjenester til ressurskrevende brukere er avhengig av å ha et boligtilbud som er egnet for de ulike målgruppene. Samarbeidet med Husbanken Midt Norge er viktig i dette arbeidet. Utover dette er det behov for videreføring av helse og omsorgstjenestens samordning med oppvekst, slik at samordnede søknader om tilskudd til ressurskrevende tjenester videreføres.

Hjemmetjenesten og fastlegene skal bygge kompetanse på helhetlige pasientforløp i hjemmet (HPH), sammen med kommunene Stjørdal og Namsos i 2016. Dette er et innovasjonsprosjekt som økonomisk støttes av Fylkesmannen, hvor målet er å øke kvalitet på tjenestene og brukernes trygghet, slik at flest mulig kan bo i eget hjem lengst mulig. Utgangspunktet for innovasjonsprosjektet er Trondheim kommune sitt arbeid med HPH modellen.

Hjemmetjenesten vil fra 2016 implementere multidose, i forhold til administrasjon av medikamenter. Dette vil frigjøre mer tid til pasientrettet arbeid. Multidose er ferdig opplagte legemidler levert fra apoteket der den enkelte dose er merket og pakket i pose. Dette gjøres for at det skal være enkelt å ta alle legemidlene riktig. Tjenesten utføres av apotek i tett samarbeid med fastlege og hjemmetjenesten.

Velferdsteknologi er en av løsningene for å håndtere framtidens behov for velferdstjenester. Kommunen har tatt i bruk trygghets- og sikkerhetsteknologi på Verdal bo- og helsetun. Denne satsinga skal videreføres på Ørmelen bo- og helsetun, og omsorgsboliger med heldøgns omsorg. I 2016 planlegges det å ta i bruk velferdsteknologi som en del av tjenestetilbudet i hjemmetjenesten for å understøtte og forsterke brukernes trygghet og sikkerhet, slik at de blir mer selvhjulpne og gis større rom for medbestemmelse og økt livskvalitet.

Dag-, lærings- og mestringsstilbud skal samorganiseres i 2016. Det er foretatt en grundig gjennomgang av dagtilbudene i kommunen hvor målet er å utvikle et helsefremmende tilbud ut fra funksjonsnivå, interesse og aktivitet. Det er behov for å lage åpne tilbud som kan favne «alle», mer målretta og tilpassede tilbud og skjermede tilbud. Tilbudene skal i større grad tilrettelegges ut fra den enkeltes funksjonsnivå. I tillegg er det behov for å utvikle et større spekter av lærings- og mestringsstilbud for brukere og pårørende, slik at flere kan leve selvstendige liv lenger. Målet er at dag-, lærings- og mestringsstilbud skal bidra til å redusere behovet for helse og omsorgstjenester, samtidig som det skal bidra til å utsette behovet for mer omfattende helse- og omsorgstjenester. Et viktig bidrag for å realisere dette er kulturenhetens omdisponering av ressursene til Frivillig Verdal, og at Veksttorget AS

får oppgaver knyttet aktivitetskravet som NAV er pålagt for de som søker økonomisk sosialhjelp.

Deler av virksomheten i bo- og dagtilbudstjenesten har kontor- og møteromfasiliteter som skal opprustes. Det er innhentet anbud på dette i 2015, og utføres i 2016. Fire omsorgsleiligheter i Vuku har behov for rehabilitering. Dette er lagt inn i investeringsbudsjettet.

Det er en ønsket utvikling å inngå kontrakter med leverandører på oppgaver som ikke bør driftes av kommunen. Det lyses ut reservert kontrakt vedrørende vaskeritjenesten på institusjonene og omsorgsboligene med heldøgns omsorg. Kommunen hadde tidligere vaskeri på 3 ulike lokasjoner, inneværende år er de redusert til 2, og i 2016 skal det reduseres til kun 1 vaskeri. Dette innebærer en reduksjon i bemanningen på 1 årsverk.

Utlån av utstyr til familier med barn og unge som har slikt behov, er en del av satsingen staten har for å redusere barnefattigdom og sosiale forskjeller. Veksttorget AS har avtale med kommunen om utlån av utstyr fram til 30.06.2016. Å inngå kontrakter med eksterne leverandører på disse områdene, har som mål å øke tilgangen og bredden på arbeidstrening for ulike målgrupper som har behov for slik aktivitet. I tillegg åpner dette for å gi innbyggere som ikke har rett til helse- og omsorgstjenester, et tilbud om kjøp av slik tjeneste.

NAV har 15,8 årsverk, noe som utgjør 35% av budsjettet. Resten går til økonomisk sosialhjelp og introduksjonsprogram for flyktninger. Det pågår et betydelig arbeid for å tilrettelegge slik at de som søker om økonomisk sosialhjelp kan oppfylle kravet om aktivitetsplikt.

Innretningen i dette arbeidet legges opp slik at bruken av økonomisk sosialhjelp virker fremmende og motiverende for å komme seg over i arbeid/aktivitet. Virkemiddelet skal ses i sammenheng med reduksjon av stønadslengde. NAV er en stor boligaktør i kommunen, og reduksjon i tomgangsleie er påkrevd i 2016. Dette fordrer et godt samarbeid med Verdal boligselskap AS, som er heleid av Verdal kommune.

NAV har behov for å forsterke organisasjonen med tanke på mottak av flere flyktninger i 2016. Introduksjonsprogrammet går over to år og kommunen er lovpålagt å gi opplæring i 47 uker pr år, 39 uker gis av voksenopplæringstilbudet i Møllegata. De resterende 8 uker står NAV ansvarlig for. Dette er krevende og det er behov for mer samarbeid mellom sektorene for å få god kvalitet på opplæringstilbudet som er viktig for en god integreringsprosess.

4.3 Kultur, teknisk drift, næring

Kultur.

På kulturområdet innebærer Økonomiplan 2016-2019 en videre satsing på mobilisering av frivilligheten. Eksempler på denne satsingen er Hagergrynkompagniet og avtaler med andre seniororganisasjoner. Fra økonomiplan 2014-2017 ble det avsatt midler til en stilling med et tydeligere ansvar for fysisk aktivitet, både gjennom utvikling av infrastruktur og tiltak som øker aktiviteten blant innbyggerne. Allerede etter en kort periode er erfaringen at stillingen bidrar til god kommunikasjon med frivillige organisasjoner og andre samarbeidsaktører. Dette er et viktig ledd i strategien for folkehelsearbeidet og samspillet med frivilligheten.

Verdal frivilligsentral ble etablert i 2009 og kommunen har siden oppstart bidratt med årlig driftstilskudd. Fra kommunen har dette vært et virkemiddel med mål å styrke kommunens samhandling med frivilligheten og at det skulle bidra til å gi flest mulig anledning til å delta i frivillig aktivitet. Etter flere års drift vurderes det nå at satsningen ikke har gitt forventet effekt. Ved evaluering sammen med styret for frivilligsentralen ser en at verken organisasjonsform eller lokaliteter har gitt forutsetninger for å lykkes.

Det er det siste året gjennomført et arbeid for å se på samordning av kommunens ulike dag- og aktivitetstilbud. En viktig brikke i dette arbeidet vil framover være frivillig innsats. For å få til dette vurderes det som nødvendig med en ressurs i kommuneorganisasjonen som kan koordinere mellom de kommunale enhetene og frivillige aktører samt å skolere kommunalt ansatte i samhandling med frivilligheten. De kommunale midlene som tidligere har vært gitt som tilskudd til frivilligsentralen foreslås derfor omdisponert til dette arbeidet.

Revidering av temaplan for frivillighet og opprettelse av et Frivillighetsforum er to av tiltakene i Kommunedelplan kultur som skal gjennomføres. Dette er oppgaver som også må ses i sammenheng med dette arbeidet.

I samsvar med nasjonale føringer satses det på bibliotek og kulturskole. Å bidra til å gi barn og unge gode lesevaner er en viktig oppgave for biblioteket. Bokbussen som besøker skoler er et viktig virkemiddel. Bøkene blir på den måten tilgjengelig for alle barna, ikke bare til de som har foreldre som tar dem med på biblioteket. I henhold til ny biblioteklov skal biblioteket i sterkere grad enn tidligere legge vekt på formidling av litteratur, det vil si flere arrangement og formidlingsprosjekt. Det skal også være en møteplass for ulike mennesker med ulik kulturbakgrunn, og bidra til sosialt fellesskap og integrering. Dagens lokaler er ikke tilfredsstillende til denne aktiviteten samtidig som det skal drives tradisjonell bok- og informasjonsformidling.

Kulturskolen gir mestringsmulighet for mange barn og unge som ikke nødvendigvis opplever mestring i skolehverdagen. I lys av kommunens utfordringer er det viktig å legge til rette for mestring hos alle barn og unge.

Regjeringen foreslår et engangstilskudd til vedlikehold og rehabilitering av skoler og omsorgsbygg i kommunene på 500 mill. kroner. Midlene er en del av Regjeringens særskilte tiltakspakke for økt sysselsetting. Midlene kommer i tillegg til inntektsrammen som foreslås for kommunesektoren i statsbudsjettet for 2016. Beløpet fordeles etter innbyggertall og utgjør anslagsvis 1,4 mill. kroner for Verdal kommune. I tilleggsmeldingen til forslag til statsbudsjett er tiltakspakken for kommunene i Nord-Trøndelag fjernet. Tiltakspakken foreslås nå nedskalert og spisset til fylkene på kyststripa fra Sørlandet til Møre og Romsdal.

For de 100.000 m² uteareal i tilknytning til kommunens bygningsmasse, er det ikke budsjettert vedlikehold. Både uteområder og parker forfaller, og kun parkanlegg i sentrum vil bli vedlikeholdt. Framover vil en ta sikte på å undersøke mulighetene for alternativ innsats på området.

Drifts- og vedlikeholdskostnad pr meter veg i Verdal kommune ligger i 2016-budsjettet på ca. 40 kroner/m mens anbefalt nivå for å hindre forfall på vegene ligger på 100 kroner/m. Postene er ikke regulert for prisstigning fra 2015 til 2016. Større utbedringsarbeid på kommunevegnettet må finansieres over investeringsbudsjettet.

For gatelys er det forutsatt at gatelysene slås av om natten i tidsrommet 01.00 – 06.00. Dette er en videreføring av tiltak for å spare energi som også ble gjort i 2015, med besparelse på om lag kr 300.000.

I budsjettet for 2016 er energiutgiftene økt med 300.000 kroner på grunn av økt nettleie.

For svømmehallen er det i 2016 åpningstid alle hverdager fra kl. 14-22 samt lørdag og søndag kl. 11-15. Svømmehallen vil kun vært stengt for avvikling av ferier i juli.

For de tjenester som finansieres over de kommunale avgifter (vann, kloakk) opprettholdes aktiviteten på dagens nivå. Dette er et akseptabelt driftsnivå for disse tjenestene. Kubikkmeterpris for vann foreslås senket med 5% fra 2015 til 2016. Fastleddet på årsavgiften holdes uendret. Kubikkmeterprisen for kloakk foreslås senket med 5% fra 2015 til 2016. Fastleddet på årsavgiften foreslås holdt uendret.

I de nærmeste år vil det være en meget høy investeringstakt i kommunen både innen vann og avløp og kommunale bygg. For å følge opp disse prosjektene på en god måte er det behov for å styrke bemanningen ved administrasjonen innenfor teknisk drift med fagområde veg/vann/avløp. Det er budsjettert med utlysning av en ny stilling innenfor dette fagområdet for å ta seg av investeringer innenfor VVA-området. Stillingen foreslås lønnet over vann/avløpsbudsjettet.

Næring.

Verdal er et tradisjonelt jordbruksområde og har ca. 83 km² jordbruksareal. I dag er Verdal industripark den tredje største industriparken i landet, med 165 bedrifter fordelt på en rekke næringer, og mer enn 3100 ansatte som til sammen omsetter for 6,6 mrd. kroner (2014-tall). Etter noe redusert aktivitet i 2014 og 2015, spesielt på olje- og gassområdet, peker pilene igjen oppover etter at Kværner Verdal i løpet av 2015 har sikret seg tre av fire kontrakter med Statoil om engineering, fabrikasjon og bygging av stålunderstell til Johan Sverdrup-feltet. Det er ventet at avtalene vil gi betydelige lokale ringvirkninger for store deler av industrimiljøet i Verdal, som dermed igjen kan rigges for vekst.

I en ny kompetansekartlegging som Verdal kommune har tatt initiativet til, går det fram at industriaktørene på Ørin venter å ansette over 500 nye personer de nærmeste tre årene. I en kommune der tre av fire innbyggere er ansatt i det private næringsliv, er det viktig at kommunen retter ekstra oppmerksomhet mot rollen som tilrettelegger for næringsutvikling.

Tilrettelegging av nytt næringsareal er naturligvis viktig i så måte, men kanskje vel så viktig er den tilretteleggingsoppgaven kommunen har på utdanningsiden, å bidra til at næringslivet får rett og nok kompetanse i både det korte og lange perspektivet.

Det er igangsatt en rekke aktiviteter for kompetansebygging og rekruttering i Verdal industripark og regionen for øvrig de siste årene. «Kompetansekraft Verdal» og «Læring av næring» er to eksempler på nysatsinger som viser lovende resultater, og som kommunen søker å være en medspiller for å få videreført.

Kommunens «Medstrømsprosjekt» er eksempel på et initiativ som bidrar til å dokumentere faktisk effekt av satsingen på ulike kompetansehevende tiltak, og resultatene fra bl.a. dette prosjektet vil danne noe av grunnlaget for etableringen av «Kompetansekraft 2.0».

I en stadig mer global økonomi trengs det ny kunnskap og oppmerksomhet rundt videre verdiskaping og produktivitet, også lokalt. Dette gjelder både i det offentlige og det private næringsliv, og utgjør en ekstra motivasjon for at det rettes særskilt oppmerksomhet mot tiltak som kan styrke kommunens tiltrekningskraft på spesielt etterspurte kompetansegrupper.

Kommunen opplever noen utfordringer knyttet til handelslekkasje fra sentrum, men samtidig er det viktig at situasjonen ikke svartmales. Målt i handelsomsetning per innbygger, ligger Verdal nesten på landsgjennomsnittet, og kun fem-seks tusen under handlegjennomsnittet i nabokommunen Levanger. Verdal og Levanger sett under ett, hevder seg godt i den midtnorske konkurransen med en gjennomsnittlig omsetning per innbygger på ca. 71.500 kroner/år. Kommunen er i slutfasen med arbeid med ny

kommunedelplan for sentrum. Tilrettelegging som vil bidra til økt handelsetablering i kommunen må gis stort fokus i denne planen.

Kommunen har hatt gode erfaringer med å legge førstelinjetjenesten, etablerermottak og etablereropplæring ut på anbud. De siste årene har disse tjenestene vært levert av utviklingsselskapet Proneo. Nåværende avtale ble inngått vinteren 2013 og løper til ut 2016. Ny anbudsrunde for avtaleperioden 2017-2019 vil bli utlyst i løpet av våren/sommeren 2016.

Klima og miljø.

Kommunenes bevissthet på behovet for klimatilpasninger har generelt vært økende de siste årene, ikke minst i et beredskapsperspektiv. Forskning indikerer en årsakssammenheng mellom menneskelig og et villere og våtere klima. "Tenke globalt, handle lokalt" er en rettesnor for kommunens forslag til enøk- og klimatiltak.

I forbindelse med behandling av planstrategien for kommunene Levanger og Verdal gjorde kommunestyret i Verdal vedtak om at det skal utarbeides en temaplan for klima og energi i 2016. Levanger kommune har et tilsvarende vedtak om at det skal utarbeides en strategi for klima og energi i 2016. Det vil være naturlig at kommunene samarbeider tett med dette i 2016.

Den norske kirke.

I økonomiplanen er det årlig lagt inn 6.970.000 kroner, inkl. 440.000 kroner som gjelder tjenesteytingsavtale, som driftstilskudd til fellesrådet. Dette er i samsvar med fellesrådets forslag til budsjett for 2016. Også fellesrådets investeringsforslag for perioden 2016-2019 er fulgt opp. Dette betyr en total investering for perioden på 12 mill. kroner, hvorav hoveddelen av bevilgningen er knyttet til utvidelse av kirkegården i Vinne. Det vises for øvrig til fellesrådets budsjettforslag.

5 Økonomiske rammebetingelser

5.1 Statsbudsjettet for 2016

Regjeringen legger i sitt forslag til statsbudsjett opp til en realvekst i frie inntekter på 1,4 %, regnet fra anslått inntektsnivå for 2015 i revidert nasjonalbudsjett. For Verdal kommune er realveksten i frie inntekter beregnet til 0,9 % (nominelt 3,6 %) regnet fra anslått inntektsnivå. Den gjennomsnittlige realveksten for kommunene i Nord-Trøndelag er anslått til 1,4 % (nominelt 4,1 %). Den lavere veksten i Verdal i forhold til gjennomsnittet i Nord-Trøndelag kan i hovedsak knyttes til to forhold:

tjenesten til sammen 667,7 mill. kroner. Midlene foreslås fordelt til kommunene basert på antall innbyggere i alderen 0–19 år, med et minstenivå på 100 000 kroner per kommune. I budsjett 2016 er ikke slik styrking fra rammetilskuddet gjennomført.

Opptrappingsplan for rusfeltet

Regjeringen vil styrke innsatsen på rusfeltet gjennom en ny opptrappingsplan som skal bidra til kapasitet og kvalitet i tilbudet til personer med rusproblemer. Som en del av satsingen på rusfeltet er 400 mill. kroner av veksten i de frie inntektene til kommunene begrunnet med en økt satsing på rusfeltet. Midlene blir fordelt til kommunene etter sosialhjelpsnøkkelen i inntektssystemet. Regjeringen vil gjennom etablerte rapporteringsordninger følge med på utviklingen i sektoren. Det er ikke gjort økt avsetning av midler til dette området i Verdal kommune i 2016, og en opptrapping vil måtte skje gjennom en omprioritering av eksisterende aktivitet.

Fleksibelt opptak i barnehagene

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2015 la Stortinget til grunn at 333 mill. kroner av veksten i kommunesektorens frie inntekter var begrunnet med en satsing på et mer fleksibelt barnehageopptak. Som varslet i Kommuneproposisjonen 2016 kompenseres kommunene for helårseffekten ved at 0,4 mrd. kroner av veksten i frie inntekter i 2016 er knyttet til et mer fleksibelt barnehageopptak. Verdal kommune praktiserer allerede et fleksibelt barnehageopptak og endringen vil derfor ikke få effekt med tanke på ressursbruk.

Maksimal foreldrebetaling i barnehage – helårseffekt av endring i 2015

I statsbudsjettet for 2015 ble rammetilskuddet til kommunene redusert med 204 mill. kroner som følge av at maksimalprisen i barnehage økte med 100 kroner fra 1. mai 2015. Tiltaket får helårseffekt i 2016, og det foreslås derfor å redusere rammetilskuddet med ytterligere 134,6 mill. kroner. Endringen er innarbeidet i budsjettet.

Nasjonalt minstekrav til redusert foreldrebetaling – helårseffekt av endring i 2015

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2015 ble rammetilskuddet til kommunene økt med 235 mill. kroner som kompensasjon for innføring av et nasjonalt minstekrav til redusert foreldrebetaling i barnehage fra 1. mai 2015. I 2016 foreslås det å kompensere kommunene for helårseffekten gjennom en økning i rammetilskuddet på ytterligere 160,2 mill. kroner. Beløpet er ikke spesifisert i statsbudsjettet og inngår i kommunens samlede frie inntekter, men er hensyntatt i budsjettforslaget.

Brukerstyrt personlig assistanse – helårseffekt av endring i 2015

Rammetilskuddet til kommunene ble i 2015 økt med 300 mill. kroner som kompensasjon for endringer i bruker- og pasientrettighetsloven som innebærer en rett til å få enkelte tjenester organisert som personlig brukerstyrt assistanse. Som varslet i kommuneproposisjonen for 2016 foreslås det at rammetilskuddet til kommunene økes med ytterligere 205,4 mill. kroner

i 2016 som kompensasjon for økte kostnader. Endringen har ikke medført økte kostnader for Verdal kommune.

Gratis kjernetid i barnehage – helårseffekt av endring i 2015

Fra 1. august 2015 er det innført gratis kjernetid i barnehagen for alle 4- og 5-åringer i familier med en inntekt under en grense fastsatt av Stortinget. Midlene til ordningen ble i statsbudsjettet for 2015 bevilget over Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets budsjett. Ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2015 ble 51 mill. kroner overført til rammetilskuddet til kommunene. Det foreslås å overføre ytterligere 54 mill. kroner til rammetilskuddet i 2016. Ordningen gir mindre inntekter gjennom foreldrebetaling, inntektsreduksjonen er anslått til ca 0,4 mill kroner i Verdal kommune, og er hensyntatt i budsjett 2016.

Administrative utgifter ved innføring av nasjonalt minstekrav til redusert foreldrebetaling

Det ble fra 1. mai 2015 innført en ny ordning med nasjonalt minstekrav til redusert foreldrebetaling i barnehagen. Siden ordningen ble innført underveis i barnehageåret, ble rammetilskuddet til kommunene ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2015 økt med 41,7 mill. kroner som en engangskompensasjon for økte administrative utgifter. Dette utgjør 42,8 mill. kroner i 2016, og rammetilskuddet foreslås redusert tilsvarende. Ressursene som brukes i kommunen til slik administrasjon dekkes innenfor eksisterende stillingsrammer.

Likeverdig behandling av kommunale og ikke-kommunale barnehager

Regjeringen foreslår i statsbudsjettet for 2016 å øke tilskuddet til ikke-kommunale barnehager fra 98 til 100 pst. av det de kommunale barnehagene i gjennomsnitt får i offentlig finansiering. Forslaget må ses i sammenheng med endringene i finansieringsordningen for ikke-kommunale barnehager. Kommunene foreslås kompensert gjennom en økning i rammetilskuddet på 180 mill. kroner. Verdal kommune praktiserer allerede 100 % likeverdig behandling, dette innebærer at det ikke er behov for å øke tilskuddsrammen til ikke-kommunale barnehager av denne grunn.

Endringer i finansieringsordningen for ikke-kommunale barnehager

Høsten 2015 er det fastsatt endringer i finansieringsordningen for ikke-kommunale barnehager med virkning fra 1. januar 2016. Blant annet blir det innført et påslag for pensjonsutgifter på 13 pst. av lønnsutgiftene i de kommunale barnehagene og et differensiert kapitaltilskudd basert på nasjonale satser. Endringene er beregnet å redusere kommunenes utgifter med 338 mill. kroner. Dette utgjør anslagsvis 2 mill. kroner for Verdal kommune, og det foreslås en tilsvarende reduksjon i rammetilskuddet. Forslaget er hensyntatt i budsjett 2016.

Ny naturfagstime

Regjeringen foreslår å øke timetallet i grunnskolen med én uketime fra høsten 2016, noe som skal gi én ekstra time undervisning i naturfag. Kommunenes merutgifter i 2016 som følge av forslaget er beregnet til 77,6 mill. kroner som foreslås kompensert med en tilsvarende økning i rammetilskuddet. Endringen i timetallet medfører en utgift for kommunen i 2016 tilsvarende kr. 350.000,-.

Overføring av skatteoppkreverfunksjonen til staten

Regjeringen foreslår i Prop. 1 LS (2015–2016) å overføre skatteoppkreverfunksjonen fra kommunene til Skatteetaten med virkning fra 1. juli 2016. Oppgaveoverføringen er anslått å gi en innsparing for kommunene på 630 mill. kroner i 2016, og rammetilskuddet til kommunene foreslås redusert tilsvarende. Anslagsvis utgjør dette et trekk for Verdal kommune på 1,8 mill. kroner. Kommunens utgifter til skatteoppkreverfunksjonen (funksjonen er plassert i Innherred samkommune) er langt lavere og det faktiske uttrekket i kommunens budsjett 2016 utgjør 1,1 mill. kroner. Endringen er hensyntatt i budsjettforslaget.

5.2.2 Tiltak som finansieres utenfor inntektssystemet eller statlige midler kommunen kan søke på:

Engangstilskudd til vedlikehold og rehabilitering

Regjeringen foreslår et engangstilskudd til vedlikehold og rehabilitering av skoler og omsorgsbygg i kommunene på 500 mill. kroner. Midlene er en del av Regjeringens særskilte tiltakspakke for økt sysselsetting. Midlene kommer i tillegg til inntektsrammen som foreslås for kommunesektoren i statsbudsjettet for 2016. Beløpet fordeles etter innbyggertall og utgjør anslagsvis 1,4 mill. kroner for Verdal kommune. I tilleggsmeldingen til forslag til statsbudsjett er tiltakspakken for kommunene i Nord-Trøndelag fjernet. Tiltakspakken foreslås nedskalert og spisset til fylkene på kyststripa fra Sørlandet til Møre og Romsdal.

Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg

I statsbudsjettet for 2009 ble det innført en åtteårig ordning med rentekompensasjon til investering og rehabilitering av skole- og svømmeanlegg. Regjeringen foreslår en investeringsramme på 1,5 mrd. kroner i 2016. Med dette forslaget er hele investeringsrammen på 15 mrd. kroner faset inn i budsjettet. Verdal kommune har fått tildelt sin andel av den totale rammen. Denne er fullt utnyttet og gir dermed ikke plass for flere investeringsprosjekter som utløser rentekompensasjon.

Investeringstilskudd til etablering av heldøgns omsorgsplasser

Regjeringen har økt den statlige andelen knyttet til fornying og bygging av heldøgns omsorgsplasser i sykehjem og omsorgsboliger. Dette har gitt kommunene bedre muligheter

Driftsutgifter

Pris- og lønnsvekst

Kommunen kompenseres i 2016 for anslått lønns- og prisvekst (deflatoren) på 2,7 % innenfor de foreslåtte inntektsrammer gitt i statsbudsjettet for 2016. Lønnsveksten fra 2015 - 2016 er i statsbudsjettet anslått til 2,7 %. Budsjettet er tuftet på dette.

Varer og tjenester

Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon er lønns- og prisjustert i henhold til kommunal deflator. Øvrige driftsutgiftsposter er i varierende grad prisjustert.

Verdal kommune har gjennom samarbeid med andre kommuner i regionen inngått flere nye innkjøpsavtaler av forbruksmateriell som i økonomiplanperioden vil gi betydelige reduksjoner i innkjøpskostnadene ved flere av kommunens virksomheter. Dette er resultatet av en bevisst strategi på hvilke produkter som til enhver tid skal anvendes av kommunale virksomhetsområder. For å sikre videre utvikling og kvalitetssikring innen innkjøpsarbeidet vil området bli styrket med om lag 1 årsverk i 2016. Funksjonen er plassert i Innherred samkommune. Det vil i økonomiplanperioden jobbes aktivt med å videre utvikle innkjøpssamarbeidet i regionen – da i første rekke mot kommunene i Værnesregionen og Inn-Trøndelagssamarbeidet.

Finansposter

Signaler fra markedene indikerer et fortsatt langsiktig lavt rentenivå i Norge. Det er budsjettet med følgende gjennomsnittlig renter for kommunens lån for perioden 2016-2019:

- 2015: 2,86 % (faktisk)
- 2016: 2,48 %
- 2017: 2,40 %
- 2018: 2,40 %
- 2019: 2,56 %

Andelen lån med fast / flytende rente er (forutsatt at nye lån etableres med flytende rente):

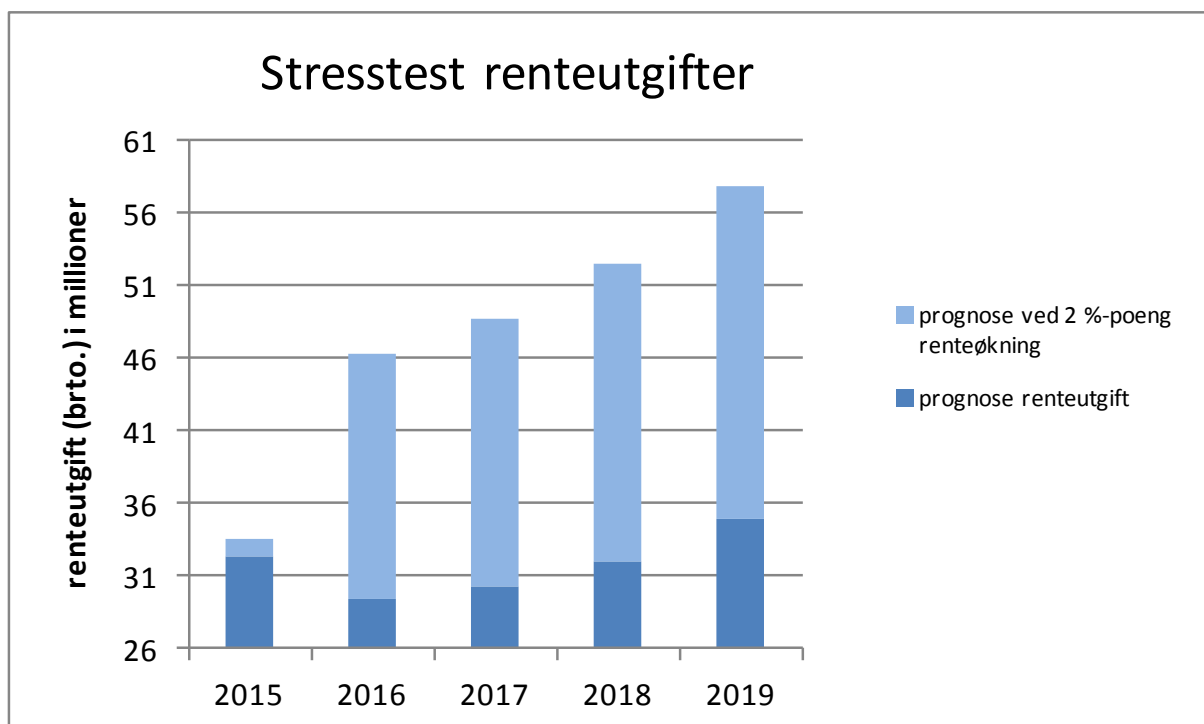
- Mars 2016: 31 / 69
- Mars 2017: 29 / 71
- Mars 2018: 24 / 76
- Mars 2019: 19 / 81

Denne utviklingen tilsier at man i desember 2018 ikke lenger vil være innenfor gjeldende Finansreglement for Verdal kommune. Reglementet tilsier at kommunen ikke kan ha en lavere andel fastrentelån enn 20%.

Utvikling i lånegjeld i perioden (eks. pensjonsforpliktelser)

I mill kr	Budsjett	Forslag	Økonomiplan		
	2015	2016	2017	2018	2019
Lånegjeld 01.01	1 151 000	1 254 200	1 335 700	1 409 600	1 407 200
Låneoptak	136 200	115 500	109 400	34 600	34 100
Avdrag	33 000	34 000	35 500	37 000	38 000
Lånegjeld 31.12	1 254 200	1 335 700	1 409 600	1 407 200	1 403 300

Budsjetterte avdragsutgifter i perioden er anslått å være tilstrekkelig for å oppfylle Kommunelovens krav om minimumsavdrag. Gjeldsbelastningen gjør at kommunen er følsom overfor renteendringer. En stresstest viser følgende risikobilde om rentene skulle stige med 2%-poeng:

Imidlertid vil en slik renteøkning med stor sannsynlighet medføre lavere pensjonskostnader og større renteinntekter for kommunen som vil bidra til at nettoeffekten er mindre enn diagrammet viser. I tillegg er en del av kommunens rentekostnader knyttet opp til VAR-området, slik at en del av renteøkningen vil kunne belastes selvkostområdene.

attraktive boligområder og varierte botilbud, blant annet i form av felles boligfelt mellom Levanger og Verdal. Og det er høy kvalitet og effektivitet på de digitale kommunikasjonssystemene. Utviklingen av veier, jernbane, havneforhold, sjøveis transport og av Værnes lufthavn har ført til god kommunikasjon og gode transportløsninger. Som følge av gode pendlermuligheter er arbeidsregionen utvidet til Trondheim-Steinkjer.

Innbyggerne, inkludert en stor andel pensjonister, deltar på sosiale kulturarenaer, og er aktive, tilfredse og slutter opp om lokaldemokratiet. De utviser selvstendighet og ansvar for egen og andres livskvalitet, helse og utvikling. Engasjementet i forhold til utviklingen av lokalsamfunnet er stort, ikke minst i de livskraftige grendene.

Kvalitet i tjenestetilbudet er sikret gjennom forventningsavklaring mellom innbyggere og tjenesteytere og tjenester som gis i partnerskap med andre aktører - både frivillig sektor, private aktører og andre forvaltningsnivå. Deltakelse fra enkelte individ er viktig på ulike samfunnsnivå. Det er utviklet bygg som gir fleksible og rasjonelle løsninger. Kommunenes prioritering av beredskap og forebygging, bruk av teknologi og fleksible løsninger skaper trygghet hos befolkningen, og har ført til at eldre ønsker å bo i egen bolig fordi de opplever en trygg og god hverdag.

6.2 Samfunns mål og strategier

SAMFUNNSMÅL

- Våre kommuner er gode samfunn å leve i hele livet, og alle føler seg som en verdsett del av fellesskapet
- Alle barn får en best mulig start på livet
- Alle innbyggere opplever trygghet, mestrer hverdagen, og har flere aktive leveår med god helse og trivsel
- Våre kommuner er en utviklingskraft i en bærekraftig og robust del av Midt-Norge

STRATEGIER

A) Sikre et bærekraftig samfunn

- Prioritere forebygging og tidlig innsats
- Prioritere tiltak som favner store deler befolkningen
- Sikre at kommunal innsats prioriteres etter innbyggernes behov
- Legge til rette for et innovativt og lønnsomt arbeids- og næringsliv og økt matproduksjon
- Ta tydeligere ansvar for miljø- og klimautfordringene
- Mobilisere lokalsamfunnets ressurser gjennom åpenhet, medvirkning fra innbyggere og gjennom samspill og allianser med kunnskapsinstitusjoner, næringsliv, frivillighet og offentlige aktører
- Sikre helhetsløsninger, koordinerte arbeidsprosesser og fremtidsretta og kunnskapsbaserte tjenester
- Avstemme politikk og tjenesteproduksjon gjennom forpliktende, helhetlig og økonomisk bærekraftig planverk
- Bidra til en bærekraftig utvikling av regionen med vekt på infrastruktur, næringsliv og samarbeid med andre kommuner

B) Prioritere en god start og mestring hele livet

- Prioritere barns oppvekstvilkår og muligheter for å mestre livet
- Legge til rette for inkludering, trygghet og deltakelse i sosiale fellesskap
- Prioritere virkemidler som reduserer sosiale ulikheter i helse og livsvilkår
- Legge til rette for og stimulere til sunne levevaner
- Vektlegge innbyggernes egne ressurser og erfaringer i tjenesteytingen
- Vektlegge familie- og nettverksperspektiv som arbeidsform
- Ha et nært og likeverdig samarbeid med innbyggerne
- Forbedre læringsresultatene i skolen
- Arbeide for et godt og inkluderende arbeidsliv
- Gi alle innbyggere mulighet for kulturopplevelser

C) Skape rause og robuste livsmiljøer

- Bygge opp under gode nærmiljø
- Utvikle aktive og mer kompakte senterområder med konsentrert bebyggelse i de ulike delene av kommunene
- Stimulere til vakre og levende sentra og sikre arealer til trygge grøntområder, møteplasser og tilrettelagt infrastruktur
- Gjøre det enklere og mer attraktivt å gå og sykle
- Legg til rette for lek, aktivitet, kultur- og naturopplevelser og fritidstilbud for alle uavhengig av alder og funksjonsnivå
- Tilrettelegge for differensierte botilbud som svarer til innbyggernes behov
- Stimulere til at innbyggerne tar bedre vare på hverandre og sine omgivelser
- Legge til rette for kontinuitet og robusthet i frivilligheten, og tydeliggjøre ansvarsdeling og samspill mellom frivillige, offentlige og private aktører
- Bygge opp under utvikling og innovasjon som naturlig i organisasjon og samfunn
- Styrke identitet og attraksjonsverdi gjennom satsing på våre fortrinn og særpreget

Kultur	16 839	17 886	18 210	18 210	18 210	18 210
125 Kultur	16 839	24 386	18 210	18 210	18 210	18 210
<i>Den norske kirke og andre trossamfunn til fellesområder</i>		-6 500				
Anlegg, infrastruktur, samfunnsikkerhet og miljø	36 350	35 986	35 751	35 751	35 751	35 751
141 Teknisk drift, veg og vedlikehold	36 350	35 986	35 751			
Fordelt ramme ISK	33 575	36 010	37 017	35 440	35 440	35 440
199 Innherred samkommune	33 575	36 010	37 017	35 440	35 440	35 440
Omstillingsbehov					-5 000	-10 000
Sum fordelt	701 213	712 282	735 758	734 682	734 282	734 682
Resultat	0	0	2 725	3 089	5 396	7 771

7.4 Hovedoversikt investeringer

7.4.1 Tabell

Hovedoversikt investeringer 2016-2019 (Tall i mill)						Samlet kostnad 2016-2019	Finansiering				Samlet finansiering 2016-2019
	2015	2016	2017	2018	2019		Tilsk. /salg	Fond	Moms- komp	Lån	
IKT-utstyr kommuneorganisasjonen	1,5	4,8	2,0	2,0	2,0	10,8			2,2	8,6	10,8
IKT-utstyr i skoler og barnehager.	1,5	3,0	3,0	2,0	2,0	10,0			2,0	8,0	10,0
Mindre tiltak på skoler	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	8,0			1,6	6,4	8,0
Skolebygg	Se særskilt kommentar										
Oppgradering skolebygg		18,0				18,0			3,6	14,4	18,0
Mindre tiltak barnehager	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	4,0			0,8	3,2	4,0
Vuku barnehage, nybygg		1,0	24,0			25,0			5,0	20,0	25,0
Oppgradering barnehagebygg	Se særskilt kommentar										
Utstyr/inventar omsorg og velferd	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,0			0,4	1,6	2,0
Bofellesskap for funksjonshemmede	17,5	2,0				2,0			0,4	1,6	2,0
Brannsikring/nødstrøm bo- og helsetun	1,0	3,0				3,0			0,6	2,4	3,0
Velferdsteknologi Verdal bo og helsetun	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,0			0,4	1,6	2,0
Bygging omsorgsboliger		1,0	50,0	60,0		111,0	50,0		17,0	44,0	111,0
Oppgradering omsorgsboliger Reinsholm		1,0				1,0			0,2	0,8	1,0
Ombygging trygghetsboliger ØBH	1,0					0,0			0,0	0,0	0,0
Oppgradering prost Brandts veg	1,0	1,0				1,0			0,2	0,8	1,0
Oppgradering Ringvegen nord	1,0	1,0				1,0			0,2	0,8	1,0
Oppgradering avlastningsboligen		2,0				2,0			0,4	1,6	2,0
Oppgradering 4 omsorgsboliger Vuku	0,5	0,5				0,5			0,1	0,4	0,5
Ytre skallsikring ØBH	0,3					0,0			0,0	0,0	0,0
Indre skallsikring ØBH		1,7				1,7			0,3	1,4	1,7

Kommunale uteområder, idretts- og kulturanlegg	5,0	2,5	2,5	2,5	2,5	10,0	2,5	2,0	5,5	10,0	
Friidrettsanlegg		6,5				6,5	2,0	1,3	3,2	6,5	
Nord-Trøndelag teater	80,0	90,0				90,0		0,0	90,0	90,0	
Ungdommens hus - Voksenopplæring		20,0				20,0		4,0	16,0	20,0	
Sentrumsutvikling	0,0	7,0	7,0	7,0	7,0	28,0		5,6	22,4	28,0	
Rådhuskvartalet - tilpasninger bygg	6,0	5,0	5,0			10,0		2,0	8,0	10,0	
ENØK-tiltak	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,0		0,4	1,6	2,0	
Holmen bro		0,2				0,2		0,0	0,2	0,2	
Kommunale veger	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	16,0		3,2	12,8	16,0	
Gang- og sykkelveger	2,0	5,0	5,0	5,0	5,0	20,0		4,0	16,0	20,0	
Maskiner	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	1,2		0,2	1,0	1,2	
Brannordningen	3,8					0,0		0,0	0,0	0,0	
Boligfelt Lysthaugen	4,0	4,0	4,0			8,0	8,0	0,0	0,0	8,0	
Kjøp av tjenestebiler			1,5			1,5		0,0	1,5	1,5	
Tiltak hovedplan vannforsyning	7,0	10,0	7,0	7,0	7,0	31,0		6,2	24,8	31,0	
Utbedring kloakkanlegg sentrum	5,0	6,5	5,0	5,0	5,0	21,5		4,3	17,2	21,5	
Sanering av spredt avløp	4,0	5,5	4,0	4,0	4,0	17,5		3,5	14,0	17,5	
Sum investeringer	150,9	211,0	128,8	103,3	43,3	486,4	62,5	0,0	72,2	351,7	486,4
Brutto egne investeringer	150,9	211,0	128,8	103,3	43,3	486,4	62,5	0,0	72,2	351,7	486,4
Kirker og kirkegårder	1,5	1,5	4,5	4,5	1,5	12,0			12,0	12,0	
Startlån for viderutlån	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0	120,0			120,0	120,0	
Egenkapitalinnskudd KLP	2,2	2,5	2,7	2,9	3,1	11,2		11,2		11,2	
Finansieringsbehov	184,6	245,0	166,0	140,7	77,9	629,6				629,6	
Låneopptak startlån	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-120,0				-120,0	
Finansiering eks. startlån	154,6	215,0	136,0	110,7	47,9	509,6				509,6	
Momskompensasjon	-13,2	-23,0	-19,9	-20,7	-8,7	-72,2				-72,1	
Tilskudd	-3,0	-4,0	-4,0	-52,5	-2,0	-62,5				-62,5	

Bruk av fond	-2,2	-2,5	-2,7	-2,9	-3,1	-11,2		-11,2
Bruk av ubrukte lånemidler	0,0	-70,0	0,0	0,0	0,0	-70,0		-70,0
Låneopptak eks. startlån	136,2	115,5	109,4	34,6	34,1	293,7		293,8
Sum finansiering	184,6	245,0	166,0	140,7	77,9	629,6		629,6

7.4.2 Beskrivelser av investeringstiltak.

IKT-utstyr i kommuneorganisasjonen

Det foreslås avsatt 10,8 mill. kroner til utskifting og kapasitetsøkning på IKT-utstyr.

IKT-utstyr i skoler og barnehager

Det foreslås avsatt 10 mill. kroner til formålet i planperioden. Som beskrevet i kommunestyresak PS 52/15 *Status IKT skoler og barnehager 2015* foreligger det store behov for oppgradering og fornying av maskinparken. Dette vil bli prioritert i kommende økonomiplanperiode. Avsatte midler skal disponeres i samråd med virksomhetsledere.

Mindre tiltak på skoler

Det foreslås avsatt 8 mill. kroner til formålet i planperioden. Det er alltid behov for mindre investeringstiltak innenfor skolesektoren. Utarbeidet rapport vil vise prioritering av tiltak.

Oppgradering skolebygg

Med utgangspunkt i kommunestyresak PS 32/15 *Forslag til ny og mer effektiv skolestruktur i Verdal kommune, og forslag til ny lokal forskrift til skolekretsgrenser i Verdal kommune* ble det vedtatt følgende (punkt 4): **Med bakgrunn i skolebruksplan Verdal (K 94/14) bes rådmannen legge frem framdriftsplan for utvikling av skolebygg i Verdal til akseptabel standard.** Arbeidet med denne framdriftsplanen er igangsatt, men allerede i saksframlegget og rådmannens innstilling (PS 32/15) ble det pekt på behov for oppgraderinger ved Ørmelen skole (jmfør punkt 5 i rådmannens innstilling), og behov for oppgradering av Stiklestad skole (punkt 6). Utfordringene ved Ørmelen vil bli prioritert i 2016, og det vil igangsettes et utredningsarbeid for Stiklestad skole.

Mindre tiltak barnehager

Det foreslås avsatt 4 mill. kroner til formålet i planperioden. Det er behov for diverse mindre tiltak på eksisterende barnehager. Det er behov for en oppgradering på inventar. I tillegg er det behov for å oppruste utearealene ved flere av barnehagene. Mange av de gamle lekestativene er dårlige og det er behov for en gradvis utskifting av disse.

Vuku barnehage, nybygg

Det settes av 25 millioner kroner i planperioden. Med bakgrunn i kommunestyresak PS 65/15 *Kjøp av eiendommen gnr 140 bnr 35 - Vuku barnehage* ble det beskrevet behovet for på sikt å rive dagens bygg for å bygge en ny barnehage på eiendommen. Det vil kjøres et forprosjekt knyttet til dette i 2016. Avsatt beløp skal brukes til utredning, byggekostnader, inventar og uteområde.

Oppgradering barnehagebygg

Det er våren 2015 foretatt en gjennomgang av alle barnehagebygg, og det skal skrives en egen sak som omhandler en helhetlig tilstandsrapport for de kommunale barnehagene i Verdal. Prioritering av tiltak innenfor barnehagesektoren vil bli gjort etter politisk behandling av denne saken.

Utstyr/inventar omsorg og velferd

Det foreslås avsatt 2,0 mill.kr til formålet i planperioden. Det er et konstant behov for utskifting av større inventar og utstyr, for eksempel kjøkkenutstyr, fatvaskere, bekkenspylere, senger mm.

Bofellesskap for funksjonshemmede, Veslefrikktomta

Byggingen av 6 nye omsorgsboliger på Veslefrikktomta er i full gang. Innflytting forventes i løpet av januar 2016. For å få en helhetlig utomhusplan for tomta skulle det ha vært bygd gangvegforbindelse fram til Verdal Bo og Helsetun. Dette medfører at det må bygges ny bro over Kvisla samt asfaltert gangveg fra til Verdal Bo og Helsetun. Kostnadsoverslag for dette er beregnet til 2,0 mill.kr. Denne gangvegforbindelsen vil forbedre adkomsten mellom VBH og Omsorgsboliger Veslefrikktomta betraktelig.

Brannsikring/nødstrøm bo- og helsetun

Totalt er det oppført 3,0 mill.kr til formålet. Brannsikring av VBH er ferdigstilt. Det er også montert nytt nødstrømsaggregat ved helsetunet i Vuku. Det må legges inn midler til nytt nødstrømsaggregat ved VBH. Også ved ØBH må det gjennomføres nødvendige brannsikringstiltak. Blant annet er bygningsmassen som ble oppgradert midt på 1990-tallet ikke sprinklet.

Velferdsteknologi Verdal bo og helsetun

Verdal kommune har deltatt i regionalt prosjekt med formål å prøve ut og implementere velferdsteknologi ved Verdal Bo og Helsetun. Implementeringen av Velferdsteknologi innenfor sektoren vil fortsette i tiden framover. Det avsettes 0,5 mill.kr årlig til formålet, totalt 2,0 mill.kr i økonomiplanperioden.

Bygging omsorgsboliger

I løpet av 2016 skal bygging av omsorgsboliger med heldøgns bemanning prosjekteres, slik at det er klart for byggestart i 2017. Avhengig av hvilken dekningsgrad kommunestyret mener kommunen skal ha for heldøgns omsorgsplasser, vil det være behov for bygging av 15 til 55 heldøgns omsorgsplasser i 2017. Eksempelvis vil en om-/utbygging av ØBH til 58 heldøgns omsorgsplasser i perioden 2017 – 2020 kreve investering i størrelsesorden 110 mill kr. Slik finansieringsordningen er i dag, gir Husbanken 45% i tilskudd av investeringskostnadene.

Oppgradering omsorgsboliger Reinsholm

Forsterket botilbud for rus og psykiatri på Reinsholm. Det er behov for oppgradering av eksisterende omsorgsboliger.

Oppgradering prost Brandts veg

Det er behov for oppgradering av Prost Brandts veg med kontor og møterom. I tråd med tidligere erfaringer avsettes det 1 million kroner til formålet.

Oppgradering Ringvegen nord

Det er behov for oppgradering av Ringvegen med kontor og møterom. I tråd med tidligere erfaringer avsettes det 1 million kroner til formålet.

Oppgradering avlastningsboligen

Behov for oppgradering av boligen, grunnet behov for skjermet enhet og kontor.

Oppgradering av 4 omsorgsboliger Vuku

Oppussing av eksisterende omsorgsboliger.

Indre skallsikring

Installering av dørstyring av alle pasientrom og varslings – springsteknologi.

Kommunale uteområder og ulike idretts- og kulturanlegg

Det foreslås at det avsettes 10 mill.kr til formålet i planperioden. Dette for å kunne realisere ulike prosjekter innen idrett, folkehelse og kultur hvor kommunen står som eier. I den kommende perioden vil det jobbes mer med en helhetlig utvikling av uteområdene i tilknytning til kommunens skoler og barnehager. Gjennom en koordinert utvikling av disse kan en rekke av målene i kommuneplanens samfunnsdel realiseres, og det skapes møteplasser som stimulerer til allsidig fysisk aktivitet. Dette vil skje i dialog med lag og organisasjoner. Arbeidet vil begynne i Vuku, og deretter vil det utarbeides en prioritert liste over uteområdene. I tillegg vil det i planperioden fokuseres på: Videreføring av arbeidet med Vinne aktivitetspark, videre utvikling av sentralidrettsanlegget og Moe-parken.

Friidrettsanlegg

I henhold til K-sak 49/15 opprettholder kommunestyret sin bevilgning på kr 6,5 mill. kr til bygging av friidrettsanlegg ved Verdal Videregående skole. Dette beløpet foreslås oppført i 2016.

Teaterbygg Nord-Trøndelag Teater

Kommunestyret gjorde i sitt møte 31. august vedtak om bygging og eierskap til nytt teaterbygg for Nord-Trøndelag teater. Totalt for 2015 og 2016 er det foreslått avsatt 100 mill. kroner.

Ungdommens hus – Voksenopplæring flyktninger

Det vises til Kommunestyresak 91/15. Kommunestyre vedtok å gjennomføre samspillsfase for det aktuelle bygget. Rådmannen har fulgt opp kommunestyrets vedtak og lagt inn 20 millioner kroner i budsjett 2016.

Sentrumsutvikling

Arbeidet med ny sentrumsplan er forventet å komme til første politiske behandling i desember 2015 med sluttbehandling av saken våren 2016. Kommunen vil måtte delta med delfinansiering av aktuelle tiltak. Pr. i dag er den samlede kostnaden som følge av sentrumsplanen ikke kjent, men for å synliggjøre et anslått nivå er det lagt inn 28 mill. kroner over investeringsbudsjettet i planperioden.

Rådhuskvartalet – tilpasninger bygg

Formannskapet behandlet i møte 3. september 2015 sak om utbedring av administrasjonsbygg i rådhusområdet. Det ble da gitt klarsignal for å sette i gang restaurering av Herredshuset høsten 2015 innenfor en økonomisk ramme på 6,5 mill. kroner.

Pr. i dag er kjeller og 1.etasje i Gjensidigegården ferdigstilt. For å få ferdigstilt 2. og 3.etasje med nødvendige bygningsarbeider og inventar/utstyr påberegnes en ytterligere kostnad på ca 5 mill. kroner inkl. mva.

Kapasiteten er fullt utnyttet i både Rådhuset og Helsehuset, og med tidens tann har disse bygningene også betydelige utbedringsbehov. Spesielt er paviljongen i rådhuset i meget dårlig forfatning og det legges som et utgangspunkt at denne må saneres. Dette må legges til grunn når det utarbeides en plan for disponering av bygningsmassen i rådhusområdet. Først når denne er lagt kan det med sikkerhet sies noe om de økonomiske konsekvenser dette vil gi.

Arbeidet med en helhetlig vurdering av hvordan de kommunale bygningene i rådhusområdet skal utnyttes/utvikles vil prioriteres. I dette arbeidet må også den nå heleide Kinogården innlemmes i vurderingene.

I forslag til investeringer i økonomiplanen er det lagt inn 10 mill. kroner til sammen i 2016 og 2017. Dette skal i all hovedsak dekke kostnader til Herredshuset og Gjensidigegården.

Ytterligere investeringer i rådhusområdet må vurderes i forbindelse med revidering av økonomiplanen høsten 2016.

ENØK-tiltak

Gjelder diverse tiltak innen ENØK på kommunale bygg.

Holmen bro

Utredning av ny bro over Verdalselva ved Vuku. Det foreslås 0,2 mill. kr i 2016. Foreløpig skisseprosjekt viser at kostnaden ved ei slik bro vil ligge på ca. 10 mill. kroner. En utredning må klargjøre hvordan dette prosjektet kan finansieres i et samspill mellom kommunen og private interessenter.

Kommunale vegger

Det er utarbeidet en hovedplan for veg. Denne viser et betydelig etterslep av større utbedringsarbeider. Det foreslås avsatt 16 mill kr til formålet i planperioden. Det vil bli framlagt en egen sak på nyåret som omhandler hva som har blitt gjort i 2015 og hva som planlegges utført i 2016.

Gang- og sykkelveger

Temaplan for økt sykkelbruk i Verdal og Levanger er i slutfasen av arbeidet, og har vært på høring sommeren 2015. Temaplanen skisserer mål, strategier, prioritering av strekninger og tiltak knyttet til utvikling av hovednett for sykkel i samarbeid med Statens vegvesen. Planen skal politisk behandles i november/desember 2015. Pr. i dag er total kostnader for realisering av foreslått sykkelnett ikke beregnet, men det settes likevel av 5 mill kroner per år i investeringsbudsjettet i planperioden til realisering av infrastruktur tilrettelagt for sykling. Prioriteringer av strekninger og tiltak defineres etter politisk vedtak av temaplanen. Planlagte tiltak sees i sammenheng med kommunaltekniske investeringer.

Maskiner

Det foreslås avsatt 1,2 mill.kr til formålet i planperioden. Dette skal dekke kostnadene ved utskifting av diverse mindre maskinelt utstyr.

Boligfelt Lysthaugen

Det avsettes 8,0 mill kr til utbygging av 14 boligtomter i Lysthaugen boligfelt. Dette i henhold til kostnadsoverslag utarbeidet av Norconsult.

Kjøp av tjenestebiler

Det ble inngått ny avtale for tjenestebiler høsten 2014. Avtalen har en løpetid på tre år og det er lagt inn midler som muliggjør kjøp av 6-7 biler når avtaleperioden utløper høsten 2017.

Tiltak hovedplan vannforsyning

Det foreslås avsatt 31 mill kr til formålet i planperioden. Vedrørende prioriterte tiltak vises det til K-sak 33/15 hvor reservevann, vannledning Hammer/Lein, rehabilitering av vannledningsnett sentrum og Fætta, samt ny vannledning til Ulvilla er prioritert.

Utbedring kloakkanlegg sentrum

Det foreslås avsatt 21,5 mill kr til formålet i planperioden. Det er fortsatt et betydelig behov for utbedring av eksisterende avløpsnett i sentrum. Vedrørende prioriterte tiltak vises det til K-sak 33/15 hvor sanering av avløpsnett omkring Volhaugvegen har førsteprioritet.

Sanering av spredt avløp

Det foreslås avsatt 17,5 mill kr til formålet i planperioden. Vedrørende prioriterte tiltak vises til K-sak 33/15 hvor avløpssanering Fætta og Leksdal har førsteprioritet.

Kirker og kirkebygg

Det foreslås avsatt 12 mill. kroner til formålet i planperioden. I den samlede bevilgningen i perioden er det forutsatt utvidelse av Vinne kirkegård, restaurering/utbygging ved Vinne kirke til 200-årsjubileet i 2017, restaurering Verdalsøra kapell og utbygging av redskapsbygg Stiklestad kirke. Fellesrådet prioriterer selv den detaljerte bruken av midlene det enkelte år i planperioden.